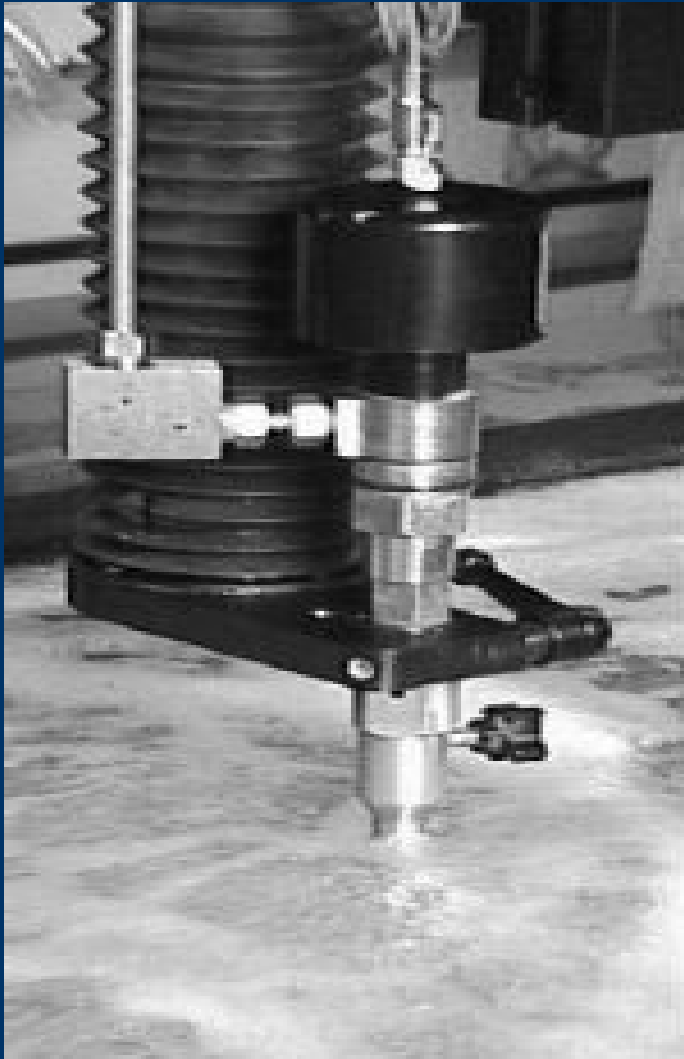

Obrábanie vodným lúčom

- ekologický
- bezrázový
- efektívny
- studený rez
- rôzne materiály
  - kov,
  - keramika,
  - plasty,
  - potraviny,
  - iné...

Princíp obrábania vodným lúčom

- erozívne pôsobenie vody – malý prietok , veľký tlak (viac ako 400 MPa),
  - Voda sa v mieste rezu správa ako pevná látka.
  - Pri rezaní tvrdých a krehkých materiálov sa do vody primieša abrazívum.
-
-

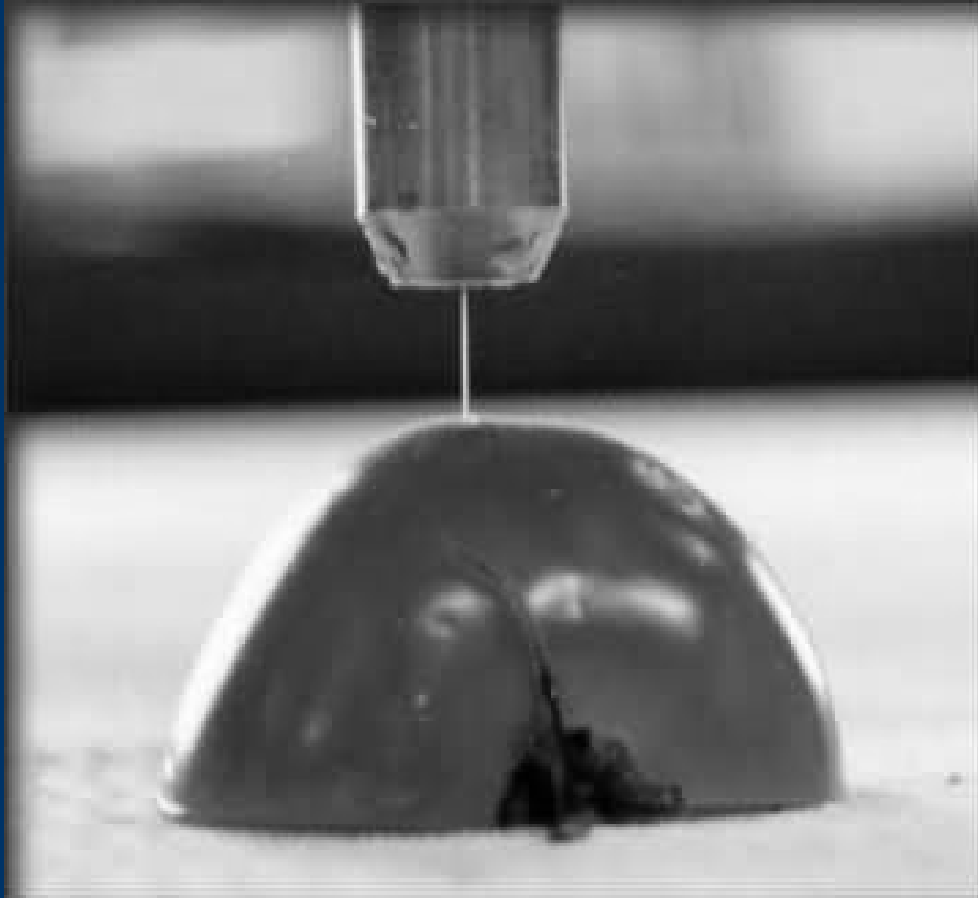
Princíp obrábania vodným lúčom

- Podľa rezaného materiálu sa uplatňujú dva mechanizmy úberu materiálu:
  - **krhký materiál** – vznik a šírenie trhlín vznikajúcich pôsobením napätia od dopadajúceho vodného lúča,
  - **t'ážný materiál** – vznik klzného lomu v dôsledku šmykových napätí.
-
-

Druhy vodného lúča

- Kontinuálny
    - spojitý,
      - čistý,
      - kryogénny,
    - kavitačný,
    - abrazívny,
      - AWJ Abrasive Water Jet (okolo 500 MPa),
      - ASJ Abrasive Suspension Jet (do 100 MPa),
  - Diskontinuálny
    - nízkofrekvenčný,
    - vysokofrekvenčný
-
-

Čistý vodný lúč

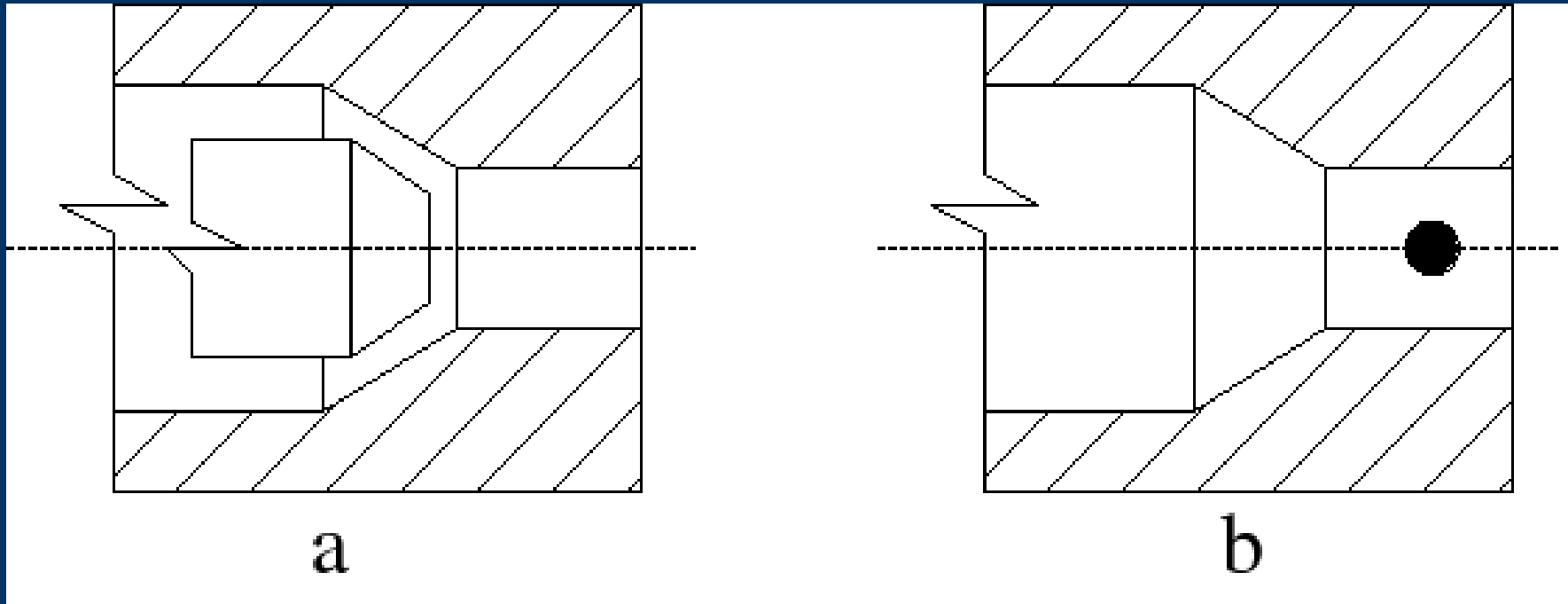

- Čistá voda bez prísad.
- Úprava vody – doporučená
- Materiál s nižšou pevnosťou (textil, potraviny, guma).
- Priemer lúča 0,1 až 0,3 mm, vzdialenosť dýzy od povrchu max. 15 mm

Kryogénny vodný lúč

- Do vodného lúča sú počas expanzie primiešané kryštáliky ľadu z vody alebo CO₂ guľového tvaru.
- Používa sa v potravinárstve a v medicíne na rezanie bio materiálov.

Kavitačný vodný lúč

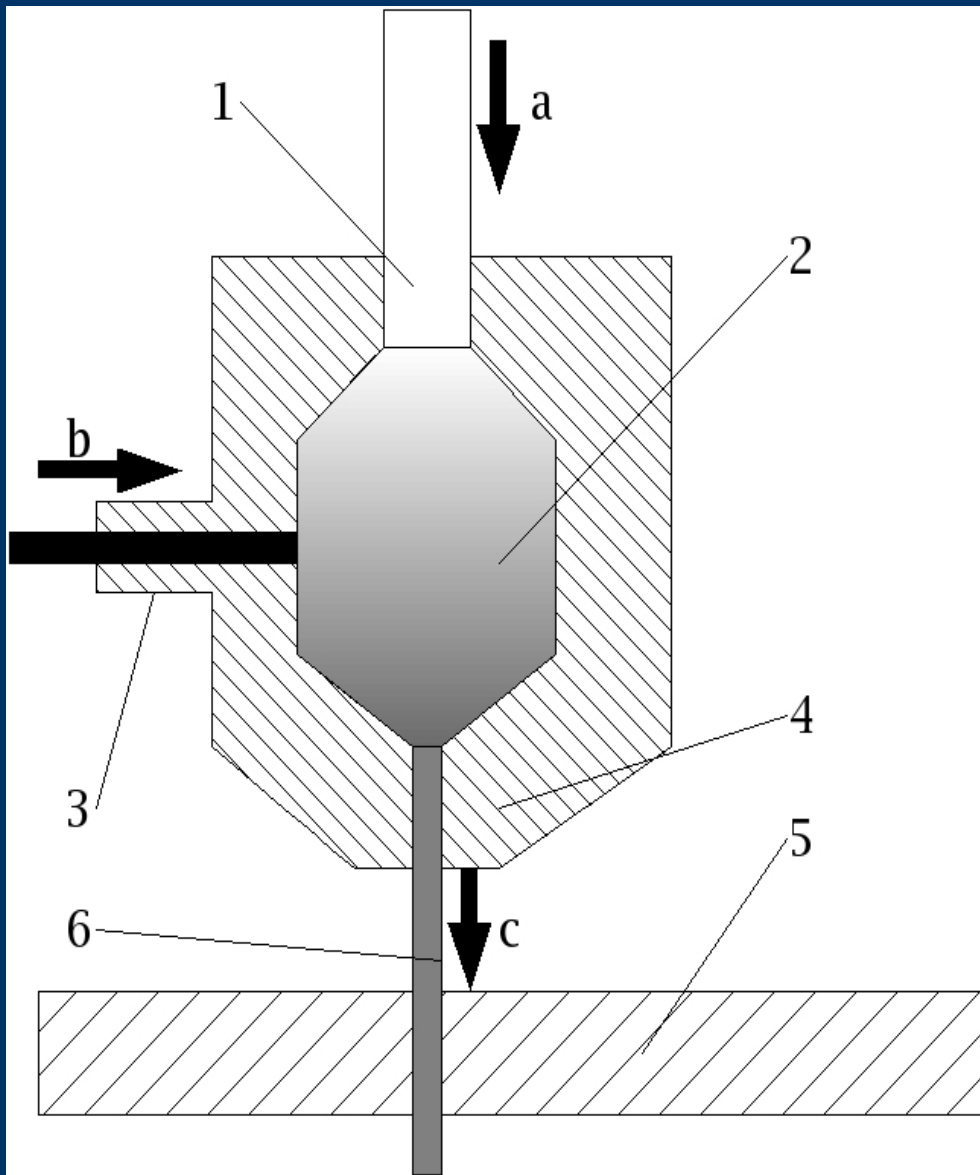
- Vo vodnom lúči sa nachádzajú kavitačné bubliny, ktoré pri náraze na materiál môžu spôsobiť lokálne aj 10 násobný nárast tlaku.
- Rezanie skla, hornín a podobne.

Abrázivny vodný lúč

- Do vodného lúča sa primiešava vhodné abrazivo. Používa sa na tvrdé krehké, ťažko obrobiteľné materiály (300 – 500 MPa, čistá voda nad 1000 MPa).
  - **Abráziva:**
  - **ťažké:**
    - granát,
    - karbid kremíka (SiC),
    - oceľové piliny,
  - **ľahké:**
    - kremičitý piesok,
    - sklo.
-
-

AWJ – bočné primiešanie abrazíva

- a – prívod vody,
  - b – prívod abrazíva,
  - c – výstup abrazívneho vodného lúča
  - 1 – voda,
  - 2 – zmiešavacia komora,
  - 3 – abrazivo,
  - 4 – dýza s kolimátorom,
  - 5 – rezaný materiál,
  - 6 – vodný lúč s abrazivom
- Spotreba abrazíva: 0,5 až 20 kg/min

ASJ

- Abrazívum je do tlakovej vody primiešané v tlakovej nádobe. Táto suspenzia je privedená do špeciálnej dýzy.
- Spotreba abrazíva: 1 až 3 kg/min

Diskontinuálny vodný lúč

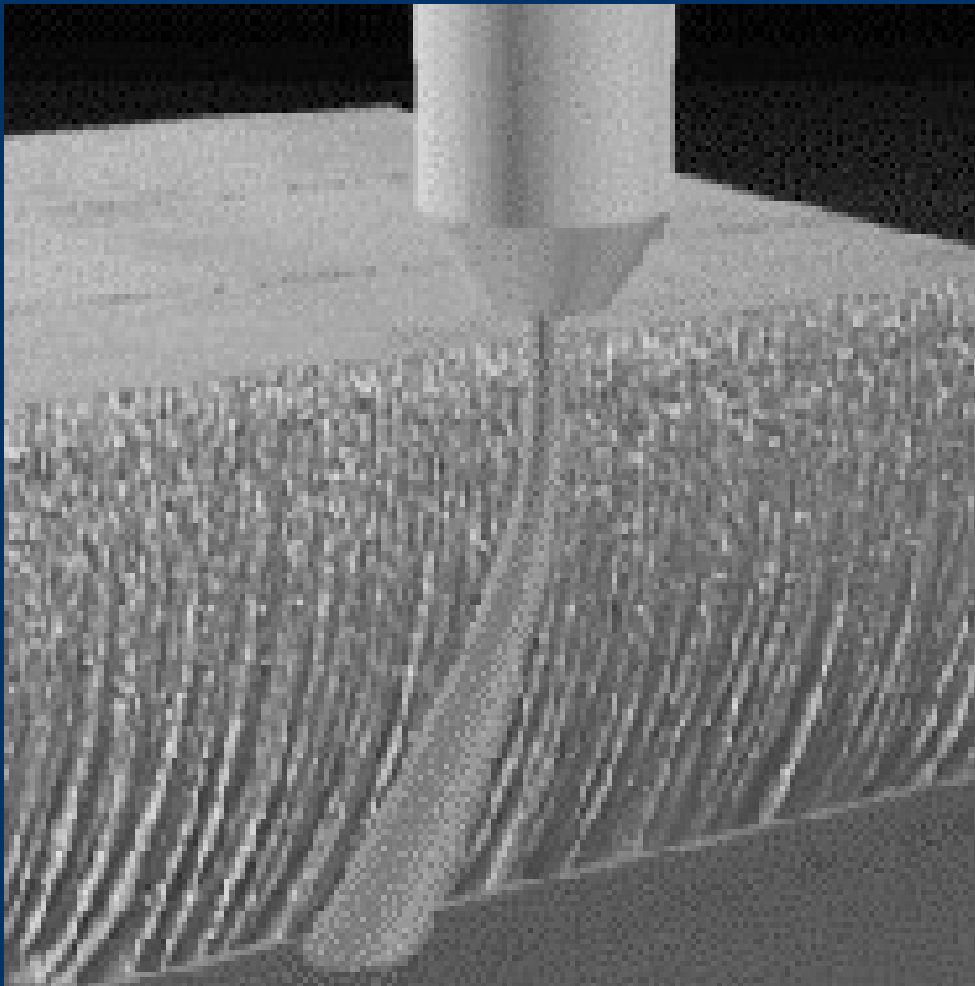
- Tlak generovaný nárazom pri dopade vodné stĺpca je niekoľko násobne vyšší ako tlak generovaný od kontinuálneho vodného stĺpca.
  - Dopadom diskontinuálneho (pulzujúceho) lúča vznikne nárazový tlak, ktorý následne klesne na nulu. Tento cyklus sa opakuje s istou frekvenciou.
  - pulzácie s nízkou frekvenciou,
  - prerušovaný lúč,
  - modulovaný lúč .
-
-

Proces rezania vodným lúčom

- Proces rezania pozostáva z dvoch fáz:
- pôsobením tlaku vody vzniká priehlbina, ktorá sa mení na otvor,
- vytváranie reznej medzery.

Proces rezania vodným lúčom

- Zóny na reznej ploche:
- na strane vstupu – matný vzhľad
drsnosť $R_a = 2$ až $5,5 \mu\text{m}$
- na strane výstupu – žliabkovanie s
dĺžkou vlny 1 až 2 mm

Kvalita reznej plochy

Kvalitnejšia rezná plocha:

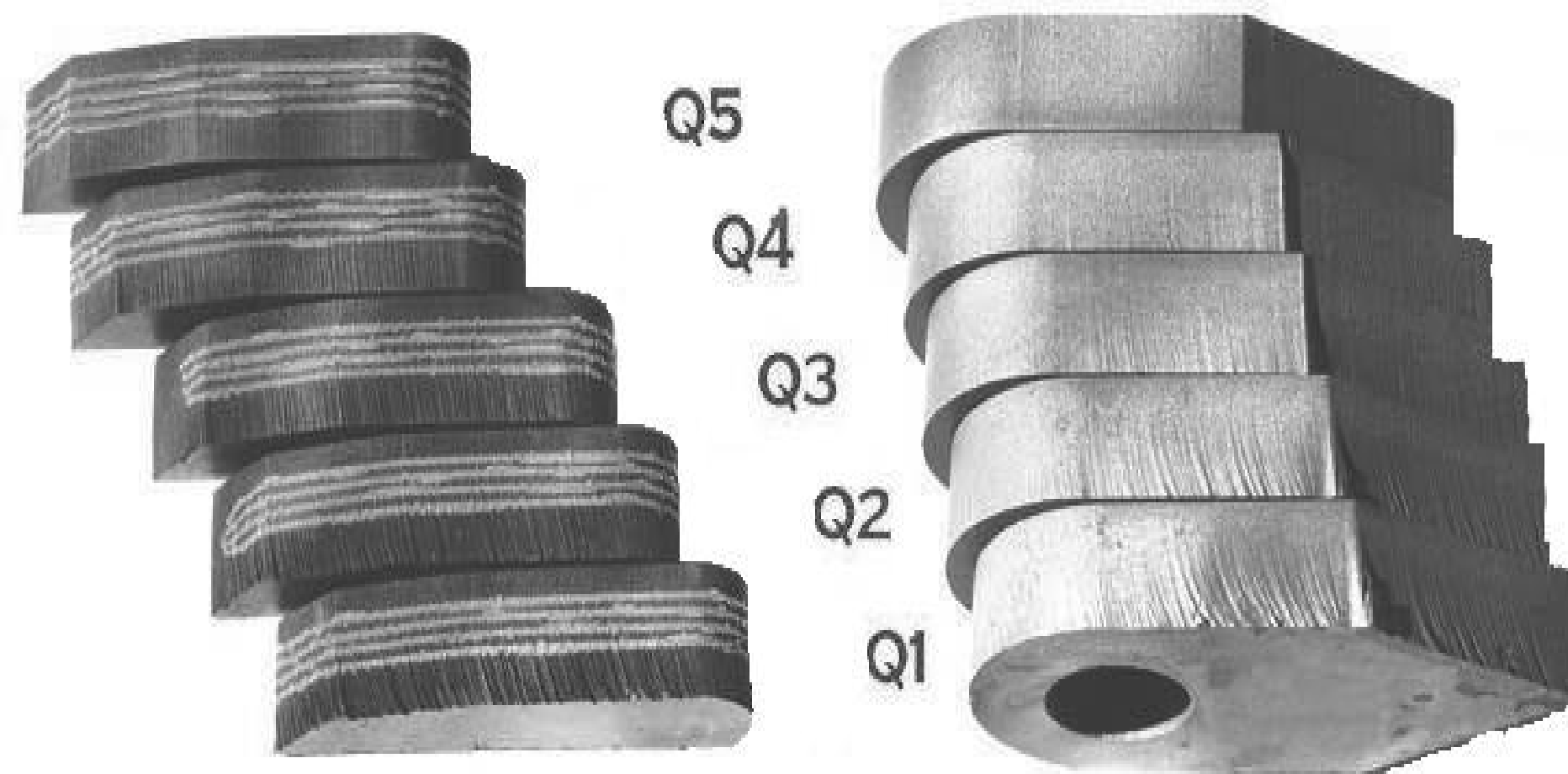
- zníženie reznej rýchlosti,
- zvýšenie tlaku,
- zvýšenie objemového prietoku abrazíva,
- zvýšenie dynamickej stability lúča.

Rôznym nastavením parametrov dosiahneme kvalitu reznej plochy, ktorá vyhovuje požiadavkám.

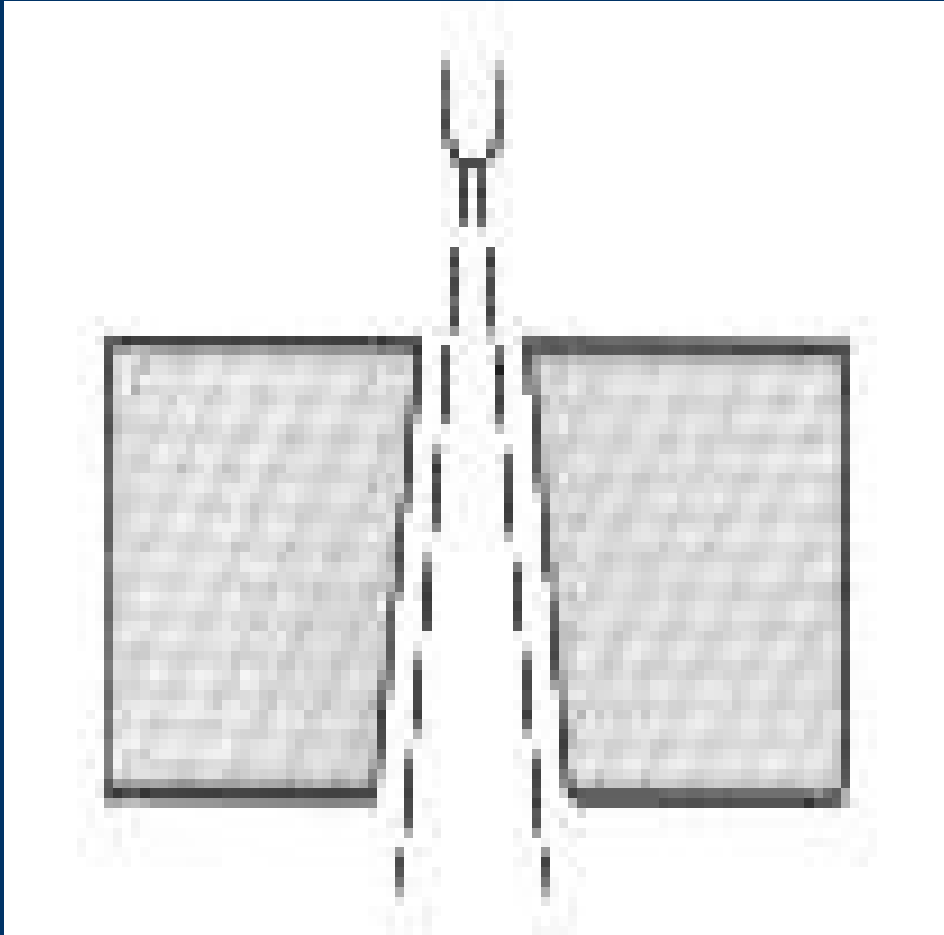

Kvalita reznej plochy

Q1 – deliaci rez, Q2 – hrubý rez, Q3 – stredný rez
Q4 – jemný rez, Q5 – najlepši rez.

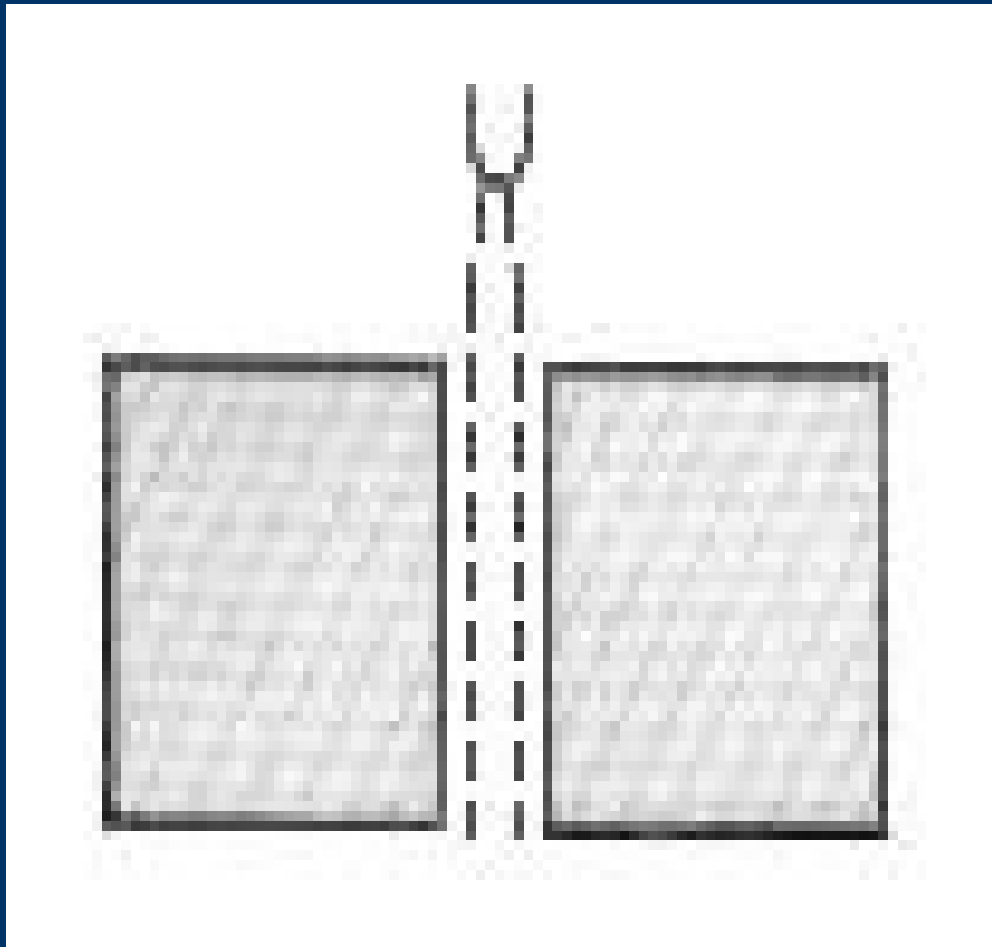
Tvar reznej plochy

Rezná rýchlosť je vzhľadom na tvrdosť rezaného materiálu malá. Vodný lúč stihne vymliet reznú medzeru do svojho prirodzeného tvaru.

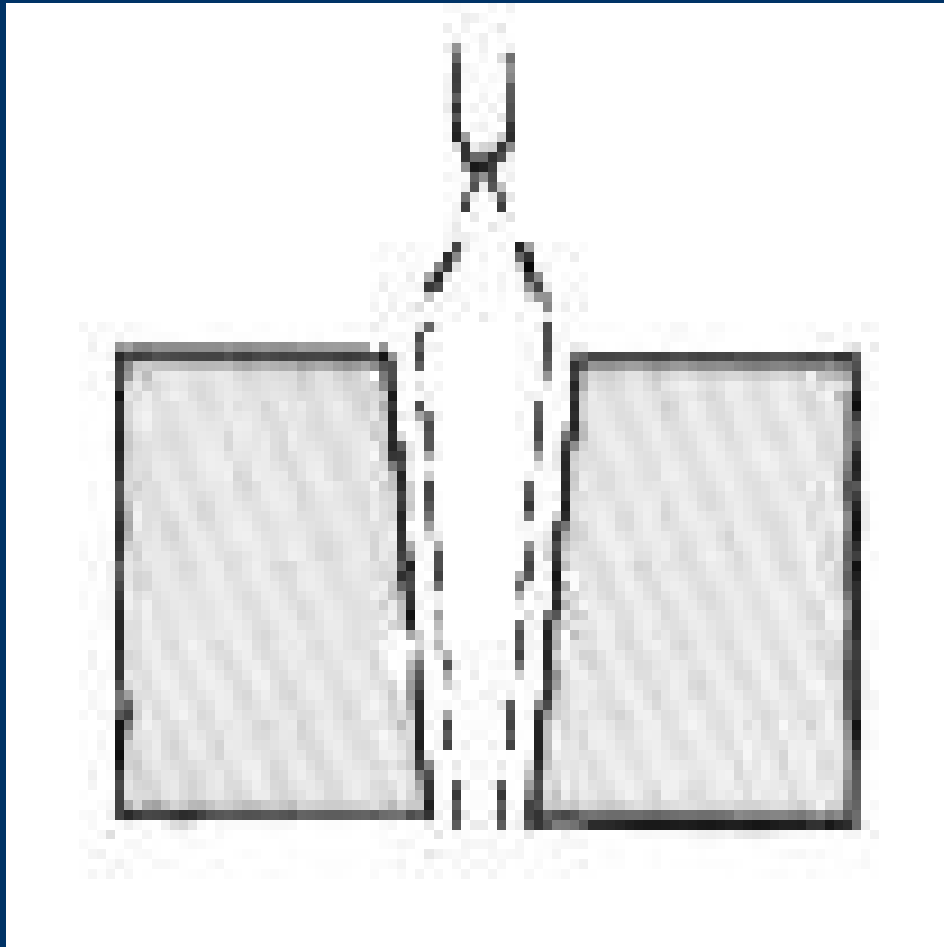

Tvar reznej plochy

Rezná rýchlosť je správna, rezné plochy sú bez úkosu.

Tvar reznej plochy

Rezná rýchlosť je vzhľadom na tvrdosť rezaného materiálu veľká. Vodný lúč nestihne dostatočne vymlieť spodnú časť rezu a ten sa smerom dole uzatvára.

Zariadenia na rezanie vodným lúčom

- Príprava vody:
    - filtrácia,
    - deionizácia,
    - zmäkčovanie,
  - Vysokotlakové čerpadlo:
    - nízkotlakový olejový okruh,
    - vysokotlakový vodný okruh,
  - Rezacia stanica:
    - rezací stôl,
    - portál,
    - suport,
    - rezacia hlava s rezacou dýzou
-
-

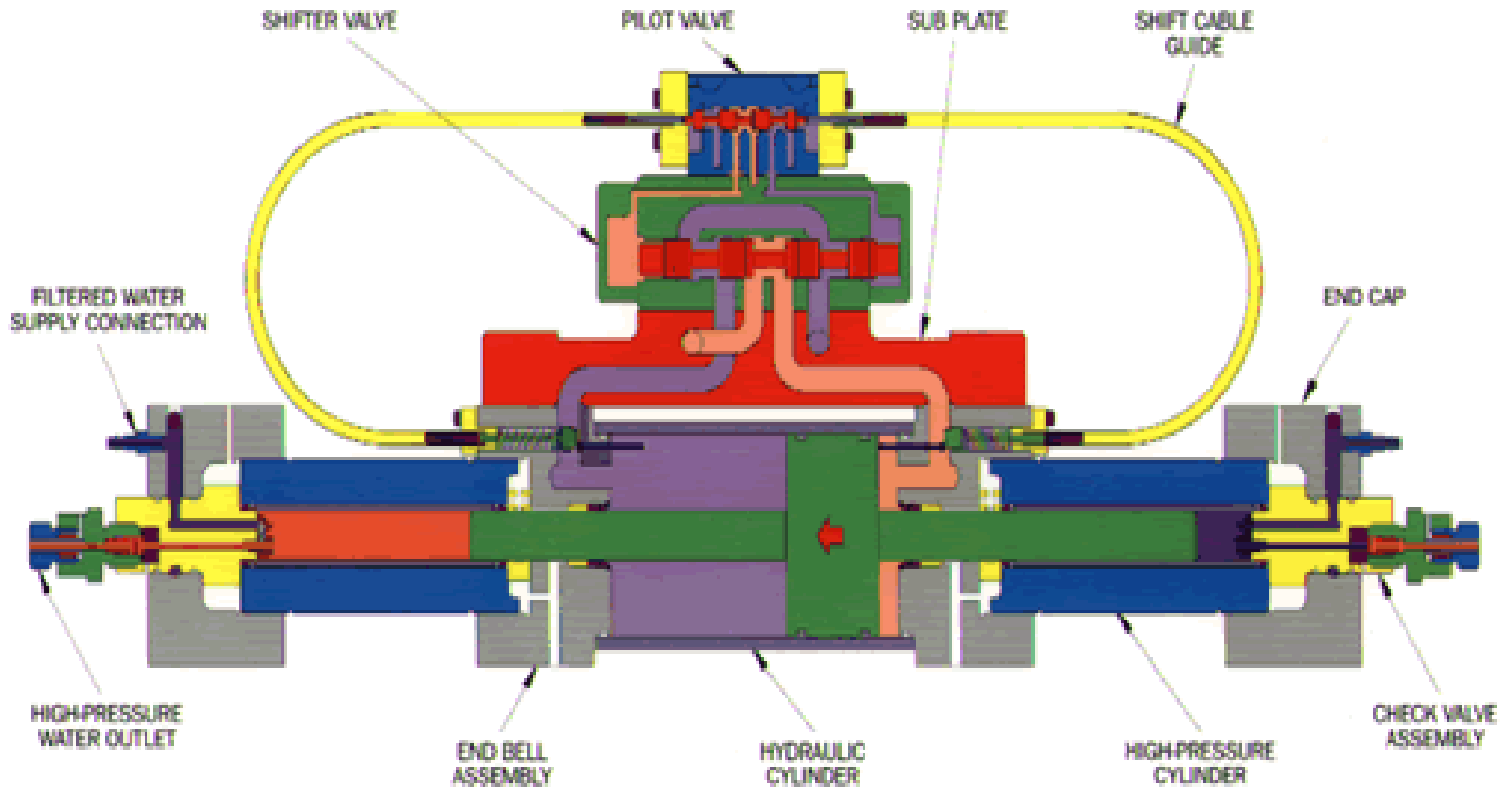
Príprava vody

- **filtrácia** – mechanická úprava, odstráni častičky veľkosti okolo 1 μm ,
  - **deionizácia** – odstránenie iónových nečistôt, výmena iónov,
  - **zmäkčovanie** – úprava tvrdosti vody, doporučuje sa používanie mäkkej vody,
  - **spätná osmóza** – voda je tlačaná cez polopriepustnú membránu, ktorá zachytáva rozpustené látky.
  - Vyššia životnosť zariadenia (dýza, čerpadlo), zlepšená kvalita reznej plochy.
-
-

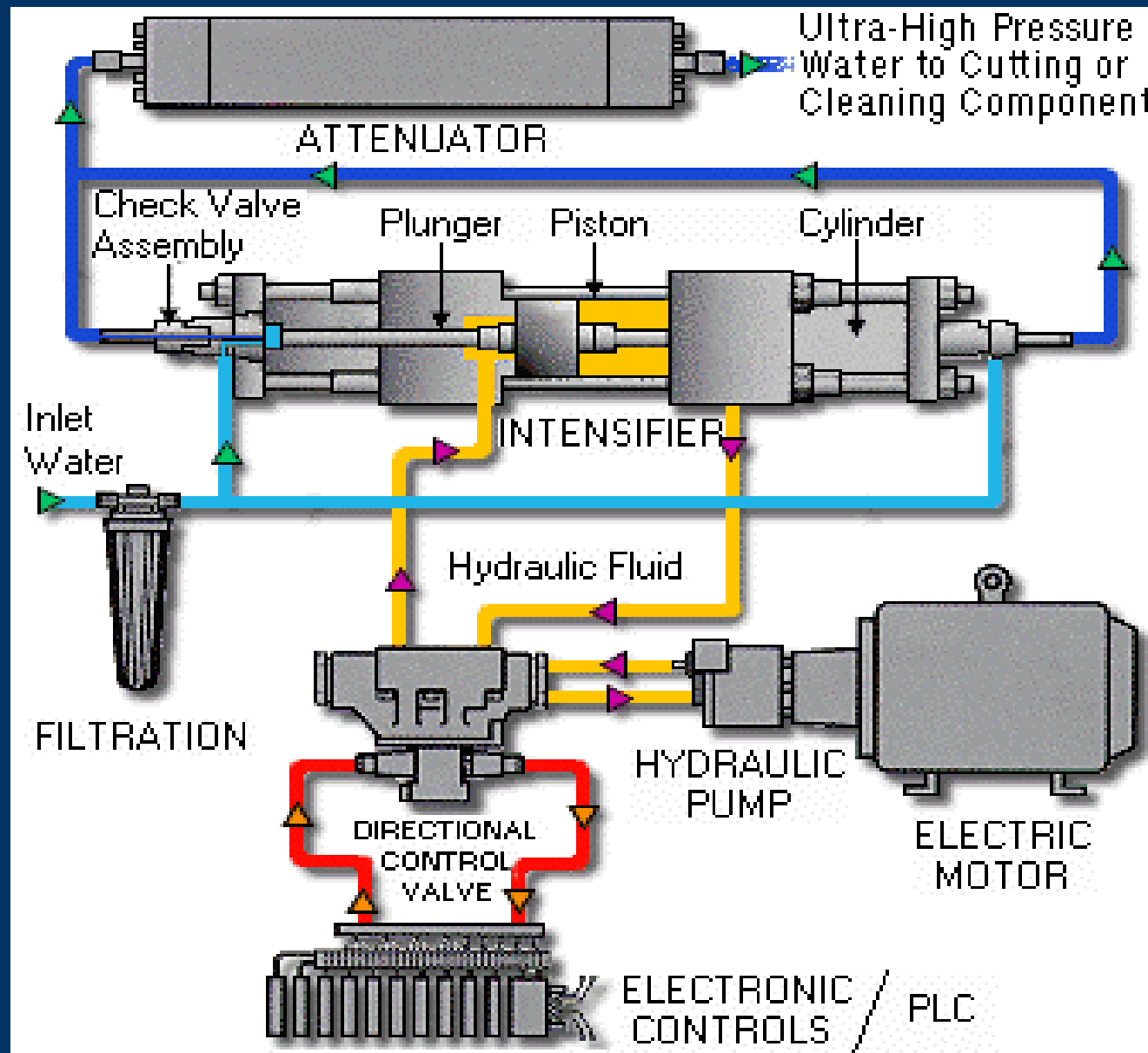
Vysokotlakové čerpadlo

- **nízkotlakový olejový okruh** – tlak oleja je 15 až 35 MPa. Používajú sa bežné genrátory.
  - **vysokotlakový vodný okruh** – vytvára tlak reznej kvapaliny požadovanej hodnoty (100 až 500 MPa). Môže ich byť za sebou niekoľko.
  - Výhradne vysokotlakové prvky!!
-
-

Vysokotlakové čerpadlo

Činnost vysokotlakového čerpadla

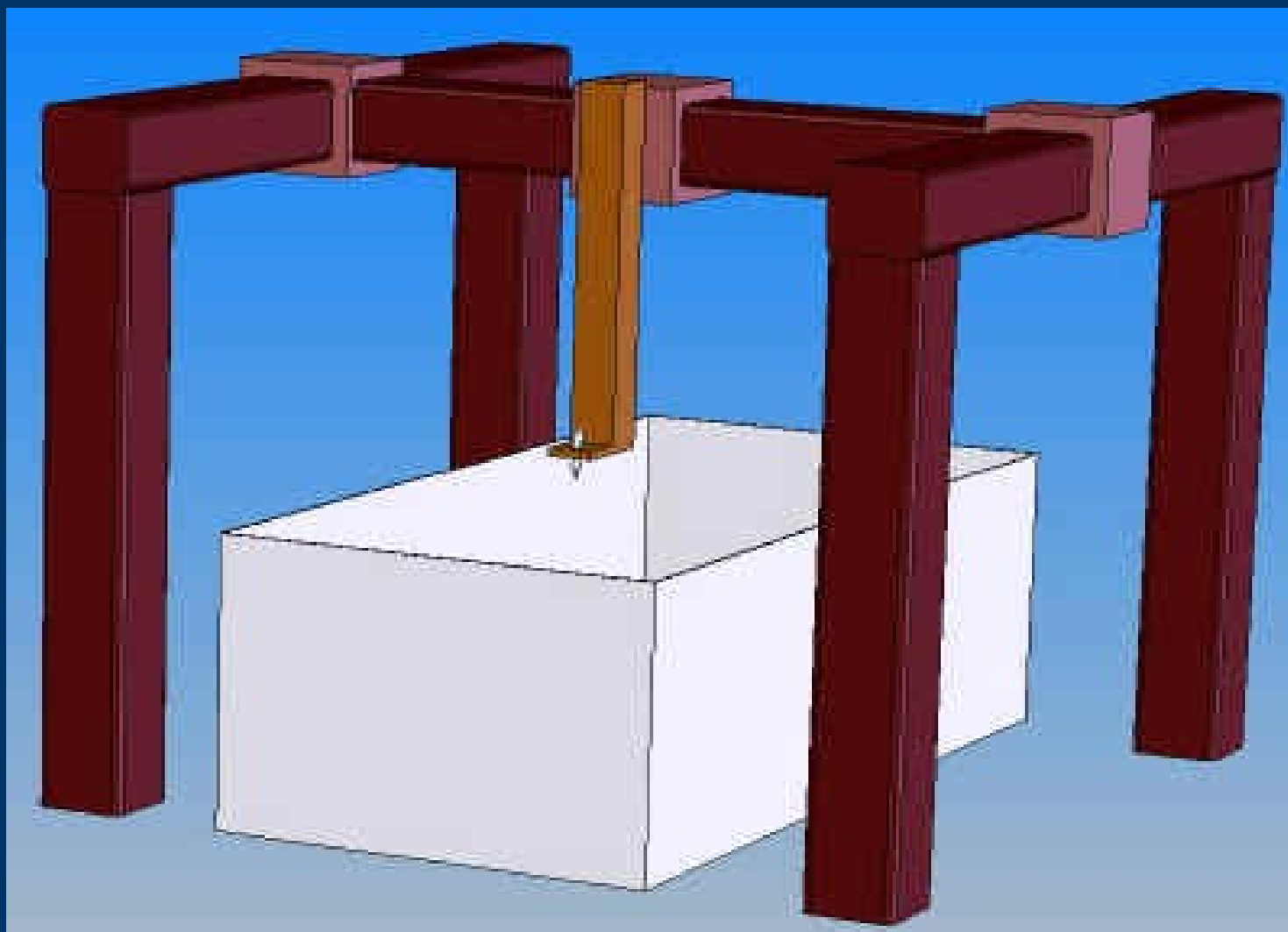

Rezací stôl

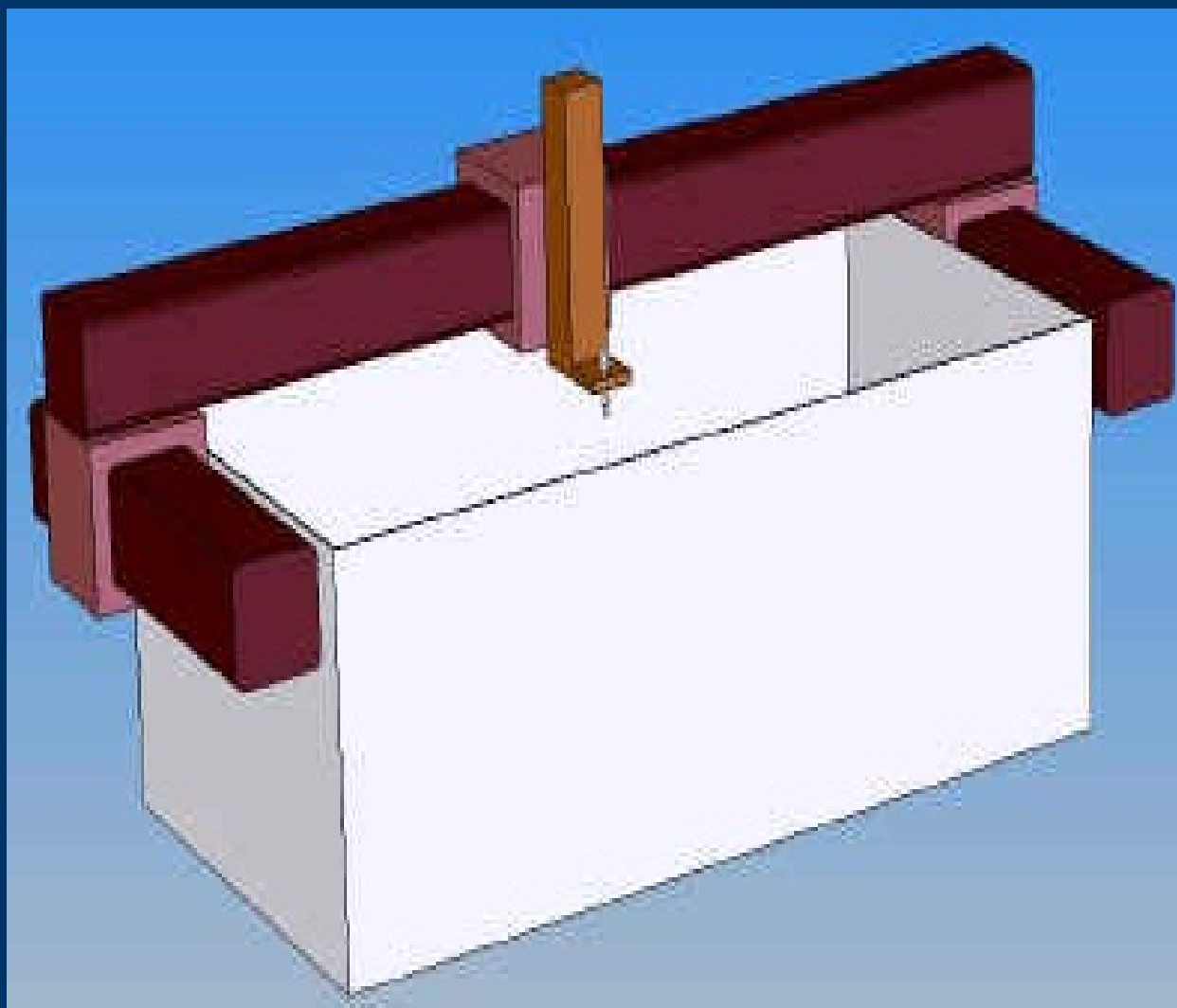
- plnený vodou, ktorá zachytáva energiu vodného lúča,
  - napustenie a vypustenie vody,
  - pevná konštrukcia,
  - konštrukčné vyhotovenie:
    - na podlahe montovaný systém s oddeleným rezacím stolom,
    - integrovaný systém stôl – portál,
    - konzolový systém s oddeleným rezacím stolom,
    - integrovaný systém stôl – konzola.
-
-

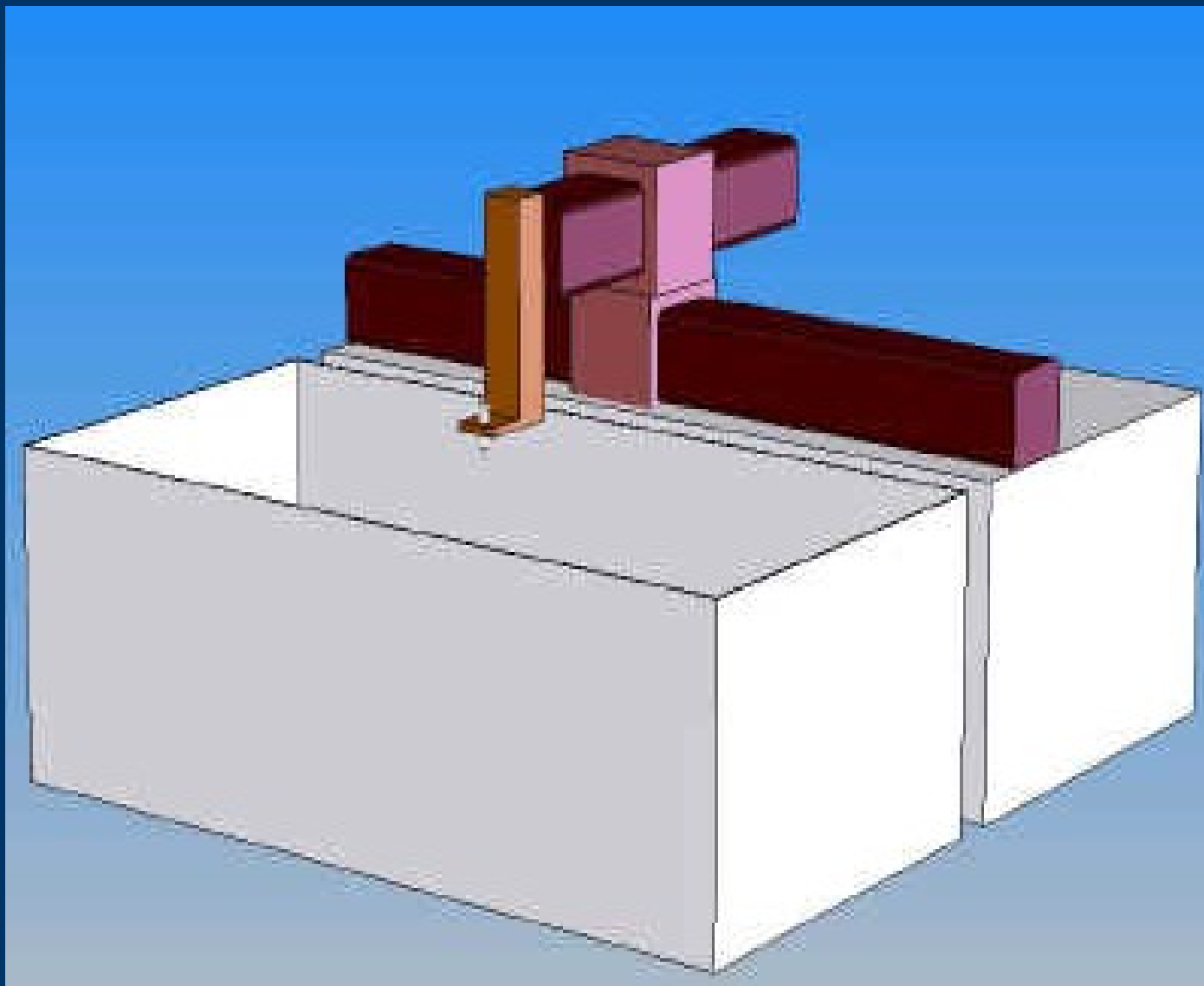
Na podlahe montovaný systém s oddeleným rezacím stolom

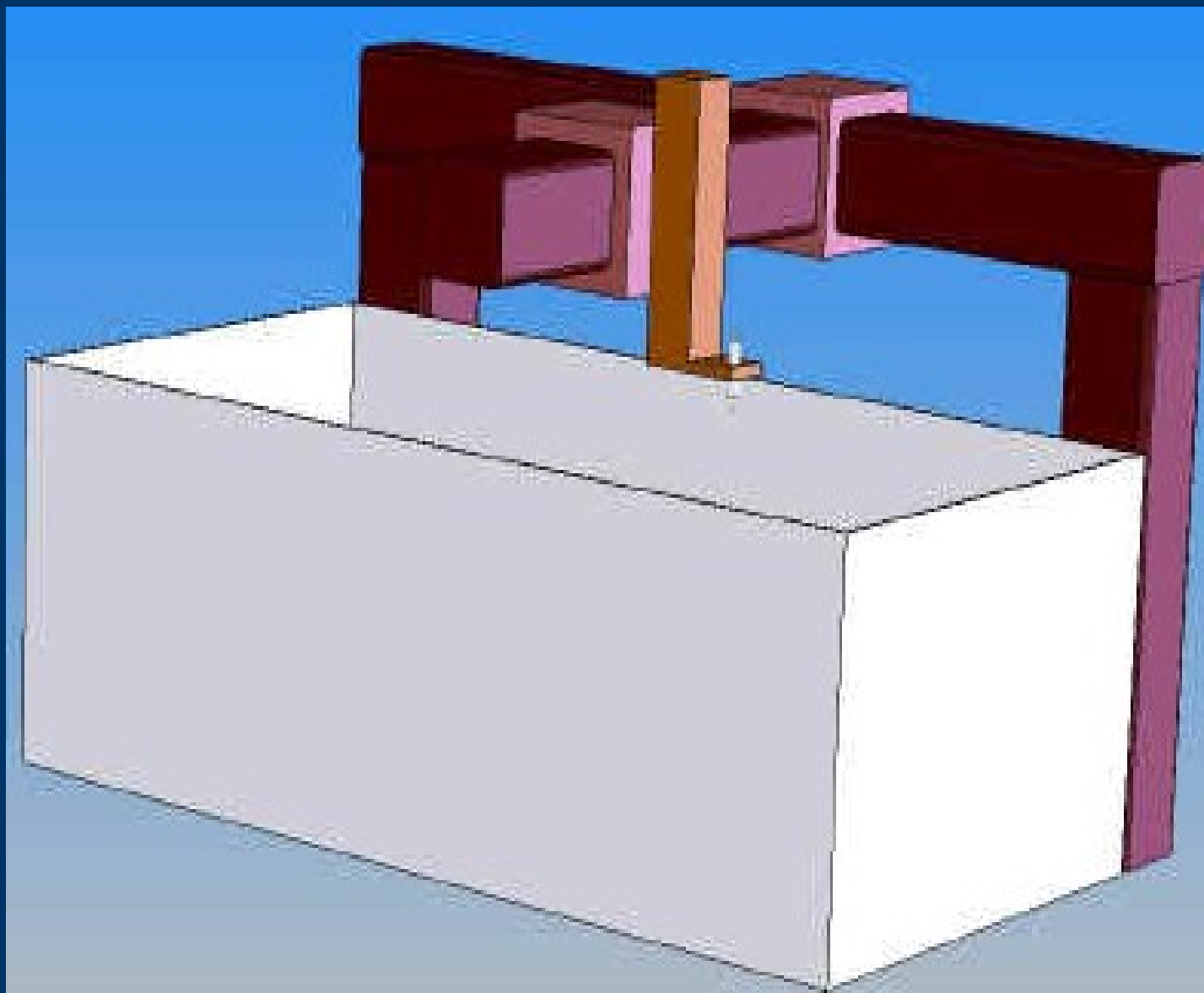
Integrovaný systém stôl – portál

Konzolový systém s oddeleným rezacím stolom

Integrovaný systém stôl – konzola

Ďalšie časti rezacieho zariadenia

- **Portál** – umožňuje pohyb suportu nad stolom, môže mať niekoľko rezacích hláv,
  - **Suport** – nesie rezaciu hlavu nad stolom, polohovanie pomocou servomotorov, rezacia hlava sa nastavuje aj výškovo v osi Z, rezacia hlava sa môže aj naklápať.
  - **Rezacia hlava** – je osadená dýzou, môžu byť rôzne tvary dýz,
-
-

Rezacie hlavy

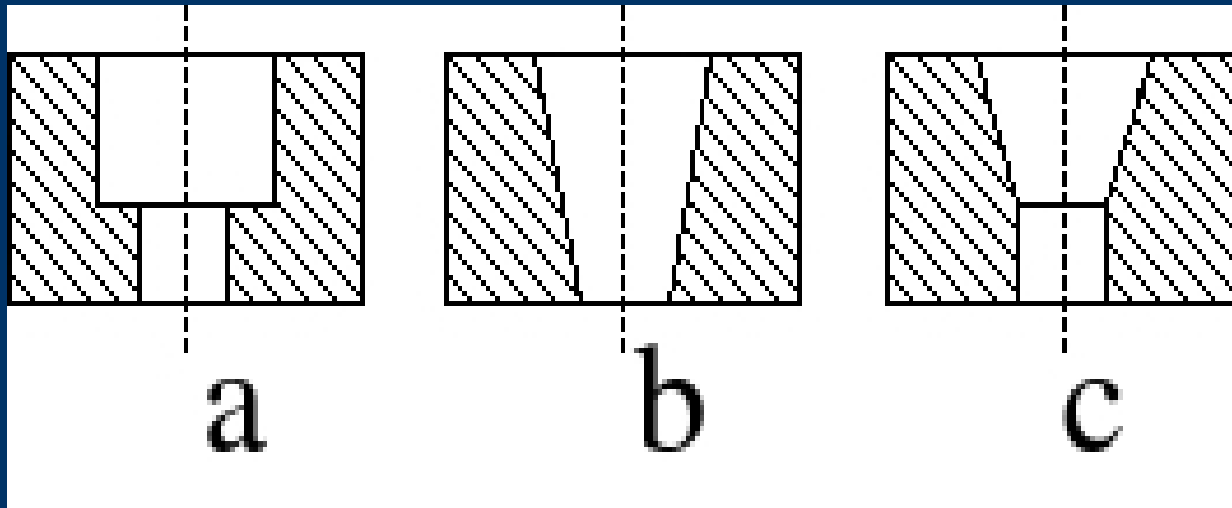

- na rezanie čistou vodou,
- na rezanie abrazívnim vodným lúčom

Dýza rezacej hlavy

- na čistý vodný lúč – priemer 0,05 až 0,5 mm
    - spekaný karbid,
    - syntetický zafír,
    - syntetický diamant,
    -
  - na abrazívny vodný lúč – priemer 0,8 až 2,2 mm
    - wolfrám karbid (WC)
    - kubický nitrid bóru (KBN)
    - keramika
    -
    - Životnosť okolo 100 hodín
-
-

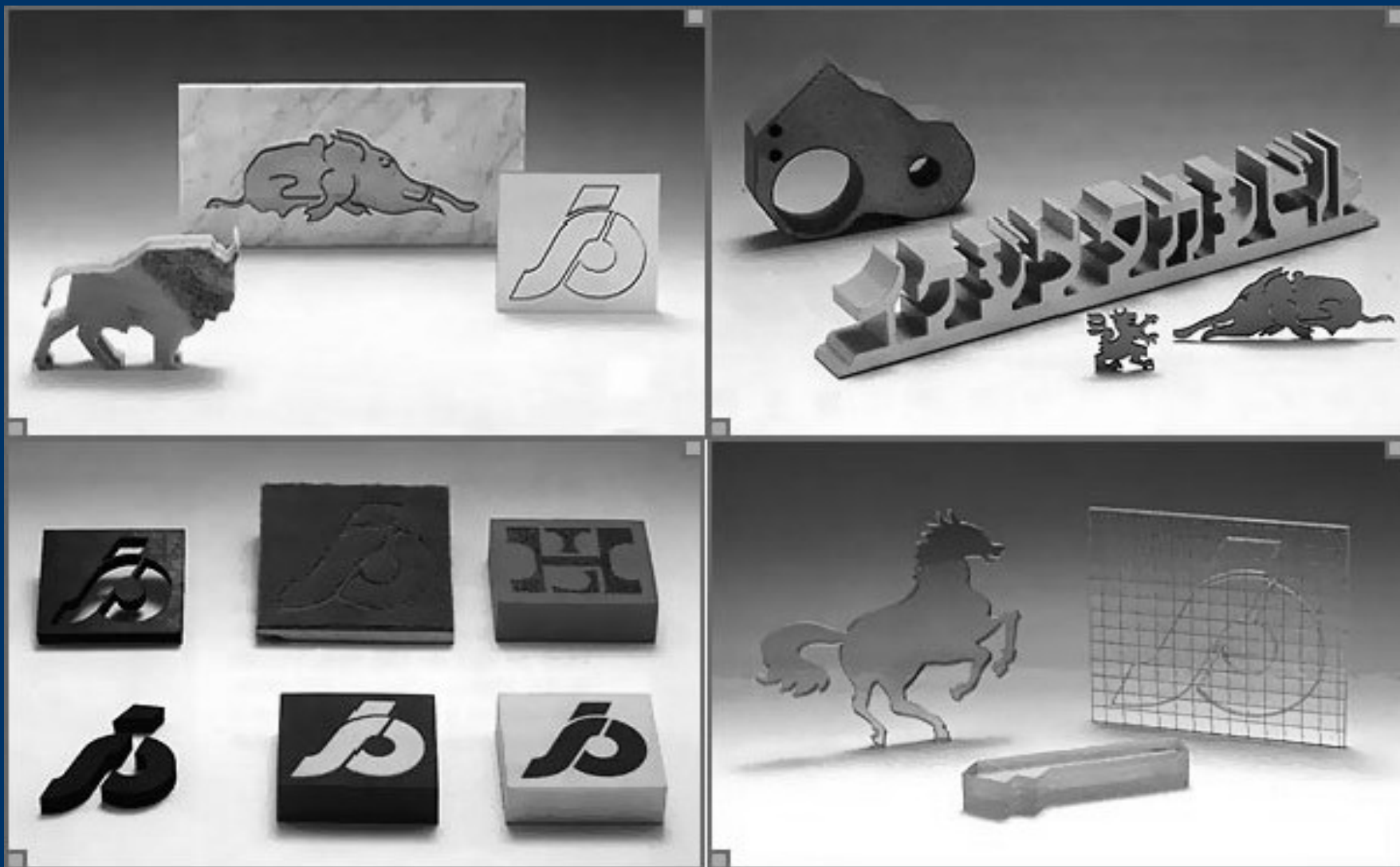
Tvary dýz rezacej hlavy

- stupňovitá,
- kuželová,
- kombinovaná.

Príklady použitia technológie

Príklady použitia technológie

Príklad stroja s dvomi rezacími hlavami

